Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

TURVAPAIKKA-, MAAHANMUUTTO- JA KOTOUTTAMISRAHASTO
Euroopan unionin tuella

گوێگرتنی منداڵێک کە لەگەڵ خێزانەکەی داوای پێشکەش کردووە هاتووە و پاراستنی لە یەکێتی ئەورووپا وەرگرتووە، لە فەرمانگەی کۆچدا

تۆ بانگهێژ کراویت بۆ گوێگرتنی فەرمانگەی کۆچ. ئەم ڕێنماییە باسی مافەکانت و ئەرکەکانت دەکات لە چاوپێکەوتنەکەدا. پێکەوە لەگەڵ سەرپەرشتەکەتدا بیخوێننەوە. ئەگەر شتیک بە ناڕوونی مایەوە، بۆ زانیاریی زیاتر پرسیار لە سەرپەرشتەکانت بکە یان لە دەسپێکی گوێگرتنەکەدا پرسیار لە کارمەندەکەی فەرمانگەی کۆچ بکە.

مەبەست لە گوێگرتنەکە چیە؟

- خێزانەکەت لە فینلەندا داوای پەنابەریی کردووە. لە گوێگرتنەکەدا ئەو شتانە ڕوون دەکەینەوە کە کاریگەرییان بۆ سەر ئەوە هەیە کە، ئایا داواکەت لە فینلەندا تاوتوێ دەکرێت یان ناکرێت. لە گوێگرتنەکەدا بنەماکانی مافی پەنابەری ڕوون ناکرێتەوە.
- هەروەها ئەگەر پێشتر پاراستنی نێودەوڵەتیت لە وڵاتێکی تری یەکێتی ئەورووپا وەرگرتبێت، دەتوانرێت واز لە داواکەت بهێنرێت و لێکۆڵینەوی لێ نەکرێت. لەم حاڵەتەدا لە گوێگرتنەکەدا ئەو هۆیانە ڕوون دەکرێنەوە کە بۆچی دەبێت سەرەڕای ئەوەش داواکەت لە فینلەندا تاوتوێ بکرێت.
- ئەگەر دەتەوێت لەسەر بنەمایەکی تر داوای مۆڵەتی مانەوە (ئیقامە) بکەیت، دەبێت بۆ ئەو مەبەستە داوایەکی جیاواز پێشکەش بکەیەت کە پارەی ڕسوماتی دەدرێت. ئەو جۆرە بنەمایە بۆ نموونە دەکرێت پەیوەندیی خێزانی بێت.

مافەکانی تۆ لە گوێگرتنەکەدا چین؟

- بە گشتی لە گوێگرتنەکەدا سەرپەرشتەکەت لەگەڵتدا دەبێت. بۆ ماوەیەکی کەم بەبێ سەرپەرشتەکەشت گوێت لێ دەگیرێت.
- لە گوێگرتنەکەدا مافی ئەوەتان هەیە کە پارێزەری یاسایی بەکاربهینن. پارێزەر بە بیرکردنەوەی خۆی بڕیار دەدات بۆ بەشداری کردن لە گوێگرتنەکەدا.
- ئەگەر پێویست بکات سەرپەرشتەکەت مشووری ئەوە دەخوات کەپارێزەرێکت بۆ بگرێت بۆ گوێگرتنەکە. ئەگەر پارێزەر نەهێنیت بۆ گوێگرتنەکە، دەتوانین گوێگرتنەکە بەبێ پارێزەریش ئەنجام بدەین.
- لە چاوپێکەوتنەکەدا وەرگێڕی زمان هەیە بۆ یارمەتیدان. ئەو هەموو ئەو شتانەی کە لە گوێگرتنەکەدا دەوترێن بێلایەنانە وەردەگێڕێت. وەرگێڕ یان لەو شوێنەدا ئامادە دەبێت یانیش دەتوانێت بە تەلەفۆن یان بە پەیوەندیی ڤیدیۆیی وەرگێڕان بکات.

- کارمەندی چاوپێکەوتنکار و وەرگێر و پارێزەر ئەرکی بەنهێنی پاراستنیان لە ئەستۆدایە، واتە ئەوان ناتوانن هیچ شتێک لەو قسە و باسانەی کە لە گوێگرتنەکەدا گوێبیستی دەبن بۆ هیچ کەسێکی دەرەکی باس بکەن. هەروەها ئەو بەڵگەنامانەش کە پەیوەندییان بە تۆوە هەیە بە نهێنی دەپارێزرێن. دەتوانین ئەو بابەتانەی کە باسیان دەکەیت لە ئەندامانی خێزانەکەت بە نهێنی بگرین، ئەگەر ئاشکراکردنیان ببێتە مایەی مەترسی یان زیان بۆ خۆت یان بۆ کەسە نزیکەکانت. دەتوانیت لەم گوێگرتنەدا ڕاوبۆچوونی خۆت لەو بارەیەوە باس بکەیت.

ئەرکەکانت چین لە گوێگرتنەکەدا؟

- لە بەرژەوەندیی خۆتدایە کە هەموو ئەو شتانەی کە کاریگەرییان بۆ سەر داواکەت هەیە لە گوێگرتنەکەدا بەڕاستی باس بکەیت.
- لە بەرژەوەندیی خۆتدایە کە باسی شتە زەحمەتەکانیش بکەیت.
- ڕاستیەکان بڵێ. ئەگەر شتێکت لەبیر نەماوە یان نایزانیت، هەوڵ مەدە لە خۆتەوە وەڵام بدۆزیتەوە. بڵێ نازانم یان لەبیرم نیە. ئەگەر قسەی ڕاست نەکەیت، بۆی هەیە باوەڕکردن بەو شتانەی کە باسیان دەکەیت لاواز بکات.
- لە گوێگرتنەکەدا ناو و کاتی لەدایکبوونی ڕاستەقینەی خۆت بڵێ. ئەگەر لە داهاتوودا بتەوێ زانیارییە کەسییەکانی خۆت بگۆڕیت، پێویستیت بە پاسەپۆرت یان هەر بەڵگەنامەیەکی تری فەرمیی ناسنامەی کەسێتیی دەبێت.
- فەرمانگەی کۆچ زانیارییە کەسییەکان و بنەماکانی داواکەت لە سیستەمی تاوتوێکردنی کەیسەکانی کاروباری بیانیەکاندا تۆمار دەکات، کە تۆمارێکی فەرمیە. پێشکەشکردنی زانیاریی هەڵە بۆ تۆماری فەرمی تاوانێکە کە سزای بەدواوەیە. لە فینلەندا بەرپرسیارێتی تاوان ئەو کەسانە دەگرێتەوە کە تەمەنیان بووەتە ١٥ ساڵان.
- پێشکەشکردنی زانیاریی ناسنامەی کەسێتیی هەڵە بۆ لایەنە فەرمیەکان بە پێی یاسا تاوانێکە کە سزای بەدواوەیە. لە فینلەندا بەرپرسیارێتی تاوان ئەو کەسانە دەگرێتەوە کە تەمەنیان بووەتە ١٥ ساڵان.
- ئاگاداربە، پێشکەشکردنی زانیاریی هەڵە یان شاردنەوەی زانیارییە ڕاستەکان بۆی هەیە لە داهاتوودا ببێتە هۆی کشاندنەوەی ئەو مۆڵەتەی کە پێشتر پێت دراوە و تاوتوێکردنی بابەتەکانی دیکەش قورس بکات.

چۆن باشە خۆت بۆ گوێگرتنەکە ئامادە بکەیت؟

- پێش گوێگرتنەکە لەگەڵ سەرپەرشتەکەت خۆت بە هەموو ئەو ڕێنمایی و بڵاوکراوانە ئاشنا بکە کە لە لایەن کاربەدەستانەوە پێت دراون.
- ئەگەر هۆیەکی پاساودراوت هەیە بۆ ئەوەی داوا بکەیت کە وەرگێرەکە یان چاوپێکەوتنکارەکە ژن بێت یان پیاو بێت، لەو بارەیەوە لە کاتێکی زوودا پێش گوێگرتنەکە لەگەڵ کارمەندی ناوەندی پێشوازی (کەمپ) قسە بکە. ئەو خواستەکەت دەگەیەنێتە فەرمانگەی کۆچ. فەرمانگەی کۆچ هەڵیدەسەنگێنێت کە ئایا هۆیەکە پاساوی هەیە یان نا.
- ئەگەر باری تەندروستیت بەجۆرێکە کە کاریگەریی لەسەر بەڕێوەچوونی چاوپێکەوتنەکە دەبێت، پێشوەختە باسی ئەوە لەگەڵ سەرپەرشتەکەت یان کارمەندی ناوەندی پێشوازی بکە. ناوەندی پێشوازی دەتوانێت بە ڕەزامەندیی خۆت یان سەرپەرشتەکەت بەهۆی بابەتەکەوە پێش گوێگرتنەکە پەیوەندی بە فەرمانگەی کۆچەوە بکات.

لە ڕۆژی گوێگرتنەکەدا بەم شێوەیە لە فەرمانگەی کۆچدا مامەڵە بکەن

- ناتوانیت بەبێ هۆیەکی باش گوێگرتنەکە بۆ کاتێکی تر دوا بخەیت. ئەگەر لە ڕۆژی گوێگرتنەکەدا نەخۆش کەوتیت، دەسبەجێ کارمەندی ناوەندی پێشوازییەکەت ئاگاداربکەرەوە. پێویستە لەسەر سەرپەرشتەکەت یان پیارێزەرەکەت ئەوپەڕی ١ هەفتە لە دوای ڕۆژی گوێگرتنەکە ڕاپۆرتی پەرستاری نەخۆشی یان دکتۆری ناوەندی پێشوازی سەبارەت بە نەخۆشکەوتنەکەت بگەیەنێتە فەرمانگەی کۆچ. ئەگەر بەبێ هۆیەکی پاساودراو نەهاتیت بۆ گوێگرتنەکە، دەتوانرێت بڕیار لەسەر داواکە بدرێت بەبێ گوێگرتن.
- کاتێک کە دێنە ناو فەرمانگەی کۆچەوە، بۆی هەیە پشکنینی ئەمنیتان بۆ بکرێت.
- ئەگەر کارتی نەفەری ناوەندی پێشوازیت هەیە، پێشانی پاسەوانی فەرمانگەی کۆچی بدە.

- تەنها ئەو کەسانەی کە بانگهێژی گوێگرتنەکە کراون لەگەڵ ئەوانەی کە پێشوەخت لەگەڵ فەرمانگەی کۆچدا ڕێککەوتوون دەتوانن بێن بۆ شوێنی چاوەڕوانکردنەکە.
- ئەگەر دەتەوێت کەسی یارمەتیدەر لەگەڵتدا بێت، پێویستە لەسەر سەرپەرشتەکەت یان کەسە یارمەتیدەرەکەت پێشوەختە بە نووسراو لەو بارەیەوە پرسیار لە فەرمانگەی کۆچ بکەن. لە حاڵەتەکانی دیکەدا چاوپێکەوتنکار لە سەرەتای گوێگرتنەکەدا بڕیار دەدات کە ئایا ڕێگە دەدرێت کەسە یارمەتیدەرەکە لەگەڵت بێت یان نا. کەسی یارمەتیدەر پارێزەر نیە و لە ڕوونکردنەوەی بابەتەکاندا بەشداری ناکات.
- چاوپێکەوتنکار کارمەندی فەرمانگەی کۆچە. ئەو یان لەو شوێنەدا ئامادە دەبێت یانیش لە ڕێگەی پەیوەندیی ڤیدیۆییەوە بەشداری دەکات.
- دەنگەکانی گوێگرتنەکە تۆمار دەکرێن. هەروەها لە ژوورەکەدا کامێرای چاودێریش هەیە کە وێنەکان تۆمار دەکات.
- هەر کاتێک پێویست بێت پشوو وەردەگرین. ئەگەر ویستت پشوو وەربگریت، قسە بکە.

لە گوێگرتنەکەدا چی ڕوودەدات؟

- لە دەسپێکدا چاوپێکەوتنکار باسی ئەوە دەکات کە لە گوێگرتنەکەدا چی دەکرێت و لەوە دڵنیا دەبێتەوە کە تۆ لە مافەکان و بەرپرسیارییەکانت تێگەیشتووی. ئەگەر شتێک تێنەگەیشتیت پرسیار بکە. ئەگەر لە وەرگێڕەکە تێنەگەیشتیت قسە بکە.
- چاوپێکەوتنکارەکە ئەم پرسیارانەی لای خوارەوت لێ دەکات:
  - زانیاریەکانی ناسنامەی کەسێتیت
  - زانیاری لەبارەی خێزانەکەت و خزم و کەسەکانتەوە
  - زانیاری لەبارەی مۆڵەتەکانی مانەوە (ئیقامە) و ڤیزا هەروەها داواکانی پەنابەری لە وڵاتانی دیکەدا
  - ڕێگەی گەشتەکەت بۆ فینلەندا
  - ئەو هۆیانەی کە لەبەر ئەوانە نابێت تۆ بگەڕێندرییتەوە بۆ وڵاتێکی دیکە
  - ئەگەر لە وڵاتێکی دیکەدا پاراستنی نێودەوڵەتیت وەرگرتووە ئەو هۆیانە چین کە لەبەر ئەوانە دەبێت داواکەت لە فینلەندا تاوتوێ بکرێت
  - هەڵوێستت چی دەبێت بەرامبەر بڕیاری لە وڵات دەرکردن و قەدەغەکردنی هاتنەوت بۆ وڵاتەکە.
- فەرمانگەی کۆچ دەتوانێت لە گوێگرتنەکەدا پرسیاری ئەو ڕوونکردنەوانەت لێ بکات کە دەکرێت کاریگەرییان هەبێت بۆ سەر چارەسەرکردنی کەیسەکەت. بۆ نموونە، ئەگەر لە فینلەندا گومانی تاوانکاریت لەسەر هەبێت یان لە فینلەندا بەهۆی تاوانەوە حوکم درابیت، بۆی هەیە کاریگەریی هەبێت بۆ سەر تاوتوێکردنی کەیسەکەت لە فەرمانگەی کۆچدا. ئەگەر پێویست بکات فەرمانگەی کۆچ لە کاتی گوێگرتنەکەدا دەرفەتی ئەوەت دەداتێ کە ڕاو بۆچوونی خۆت لەو بارەیەوە بڵێیت.
- چاوپێکەوتنکار هەموو ئەو شتانەی کە لە چاوپێکەوتنەکەدا قسەی لەسەر دەکرێت لە کۆمپیوتەرەکەدا دەیاننوسێتەوە. ئەو یاداشتانەی کە دەنووسرێنەوە پێی دەوترێت کۆنووس. چاوپێکەوتنکار هەموو ئەو شتانەی کە لە چاوپێکەوتنەکەدا قسەی لەسەر دەکرێت لە کۆمپیوتەرەکەدا دەیاننوسێتەوە. وەرگێر کۆنووسەکەت بۆ دەخوێنێتەوە. ئەگەر تێبینیت کرد کە لە شوێنێکدا هەڵە کراوە، قسە بکە. دوای چاککردنەوەی هەڵەکان ئەگەر هەبن، نووسراوەکە پرینت دەکرێت و ئەوانەی کە لە چاوپێکەوتنەکەدا بەشداربوونە واژۆی دەکەن. کۆپیی کۆنووسەکە دەدرێت بە سەرپەرشتەکەت.

فەرمانگەی کۆچ چۆن بڕیار دەردەکات؟

- فەرمانگەی کۆچ لەسەر بنەمای ئەو زانیارییانەی کە سەرپەرشتەکانت داویانە لەگەڵ ئەو مادانەی دیکە کە خراونەتە ڕوو بڕیار لە بابەتەکەت دەدات. هەروەها لە بڕیاردان لە بابەتەکەدا گێرانەوەکانی تۆش لەچاو دەگیرێن.
- ئەگەر لێکۆڵینەوە لە داواکەتان نەکرێت، دەکرێت خێزانەکەت بگەڕێندرێیتەوە و بڕیاری قەدەغەکردنی هاتنەوەیان بۆ دەربکرێت کە فینلەندا دەگرێتەوە.